

Giã Từ Hai Chữ: Annam

Cuối tháng giêng năm 2008, giáo sư Olaf Gruss, một chuyên gia lỗi lạc về lan Hải, từ Đức sang Hoa Kỳ thuyết trình về những cây lan hải lai giống của Việt Nam. Rất may mắn Hội Hoa Lan Người Việt được vinh dự được đón tiếp ông.

Nhưng trong buổi nói chuyện hôm đó ông đã dùng từ ngữ Central Annamite để nói về Trung phần Việt Nam, ngay lúc đó chúng tôi có xin mạn phép diễn giả nói sơ về ý nghĩa miệt thị của từ này. (Xin xem bài "[Việt Nam hay Annamite?](#)")

Một vài người cho rằng chúng tôi đã thiếu tế nhị, có thể làm phật lòng vị khách quý. Sau đó chúng tôi đã gửi bức thư tới giáo sư Olaf Gruss và một số khoa học gia và chuyên gia về hoa lan trên thế giới để làm sáng tỏ vấn đề này và chúng tôi nhận được một số thư hồi đáp như sau:

January 29th, 2008

Dear friends,

Recently some new species in Vietnam was named Annam, Annamite or Annamensis. I understand that some of you just want to use these term to refer to the location that the species was found. But I'm sorry to tell you, that term is an insult to us.

Please allow me to explain the term Annam. It was a phonetic transcription of the word "Ố năm" which means the bad and ugly Southern people or "Man Nam" (the savage Southern people) which the Chinese have used to call our people during 1000 years under their domination.

When the French colonialist occupied our country in 1856, they still used the same term Annam, although Viet Nam was the true name of the country under the Nguyen Dynasty since 1802. In French language, the suffix -ite has a degrading meaning.

May I refer to you the definition of Annam from Wikipedia encyclopedia:

"Annam (Peaceful/Pacified South, Chinese: 安南, Hanyu pinyin: Ānnán) is the name that the Chinese gave to the land that constitutes modern-day northern Vietnam. Throughout history, Vietnam never called itself Annam, and thus it is an exonym. Because of the association with Chinese domination and subsequent French colonialism, the term "An Nam" is considered derogatory by many Vietnamese."

"Annam (Vietnamese: An Nam) was a French colony in what is now the central area of Vietnam."

I understand that many botanist have been using that term without knowing the hidden meaning and I hope that in the future the true name Vietnam, North Vietnam, Central Vietnam or South Vietnam should be used to replace the above mentionned names.

We, the Vietnamese are very gratefull to your attention.

Sincerely yours,

Dang xuan Bui

LƯỢC DỊCH

Thưa quý vị,

Gần đây một vài cây lan nguyên giống mới tìm ra tại Việt nam được đặt với tên Annam, Annamite hay Vietnamensis. Chúng tôi biết rằng quý vị muốn dùng từ ngữ đó để nói về nơi đã tìm ra cây lan. Nhưng tiếc rằng từ ngữ đó đối với chúng tôi là một sự sỉ nhục.

Xin cho phép chúng tôi được giải thích về từ ngữ Annam. Đây là phiên âm của chữ “Ổ Nàm” có nghĩa là người miền Nam xấu xa và chữ “Nam Man” có nghĩa là bọn mọi rợ miền Nam. Người Trung hoa đã dùng những chữ đó để gọi chúng tôi suốt 1000 năm đô hộ.

Khi thực dân Pháp chiếm cứ nước chúng tôi vào năm 1856 họ vẫn dùng chữ Annam, mặc dầu Việt Nam đã là quốc hiệu dưới triều Nguyễn từ năm 1802. Trong văn phạm Pháp, tiếp vĩ ngữ “ite” chứ đựng hàm ý chê bai, miệt thị.

Xin hãy tham khảo từ ngữ Annam trong tự điển bách khoa Wikipedia:

Annam (theo Hán tự có nghĩa là an bình miền Nam) là tên mà người Trung Hoa đặt cho miền đất hiện tại là miền Bắc Việt Nam. Xuyên qua lịch sử, Việt Nam không bao giờ nhận mình là Annam, đó là một tên do người ngoài gán cho. Bởi vì dưới sự thống trị của người Trung Hoa và người Pháp cho nên từ ngữ Annam, đối với nhiều người Việt Nam là một sự miệt thị. Annam trước kia là một thuộc địa của người Pháp bây giờ là miền Trung Việt Nam.

Chúng tôi cũng biết rằng nhiều thảo mộc gia đã vô tình dùng từ ngữ đó bởi vì không rõ nguyên do. Ước mong rằng trong tương lai: Việt nam, Bắc Việt, Trung Việt hay Nam Việt sẽ được dùng để thay thế.

Người Việt, chúng tôi xin thành thực cảm ơn sự lưu tâm của quý vị.

Thư trả lời của Giáo sư Olaf Gruss

Date: Sun, 27 Jan 2008 04:53:01 +0100

From: "Olaf Gruss"

Subject: Thank you!!

To: "Dang Bui"

Dear Mr. Dang Bui,

Many thanks for you mail and the pictures.

Many thanks also for the explaining about Annam. The mistake was the result of the citation of an article written in an American journal. There I found the story about the new discovered species and the title of the story I have used for the first part of my lecture. I think it is necessary for me to learn really more about Vietnam, perhaps when I visit your group again for another lecture.

But I hope that you enjoyed my lecture and please excuse the mistake.

Best greetings from Miami.

Olaf Gruss

LƯỢC DỊCH

Rất cảm ơn về lá thư và những bức hình.

Cũng xin cảm ơn về sự giải thích chữ Annam. Sự làm lỗi này là do một tài liệu của Hoa Kỳ. Tôi thấy nói về một giống lan mới tìm ra và tôi đã dùng tựa đề câu chuyện đó vào phần đầu bài thuyết trình của tôi. Tôi nghĩ rằng thật cần thiết cho tôi học hỏi về Việt Nam, có lẽ khi tôi tới thăm quý hội vào một kỳ thuyết trình khác.

Tôi mong rằng mọi người đã vui vẻ nghe tôi thuyết trình và xin cáo lỗi về sự sai lầm.

Thành thực chúc mừng từ Miami.

Olaf Gruss

Thư của giáo sư, tiến sĩ Leonid Averyanov Viện Đại Học Komarov, Nga Sô

Dear Dang,

Thank you very much for your informative letter and very interesting valuable information. This is certainly I should know before, but realized only now. Thanks again for rising of my basic education.

Kindest regards and very best wishes,

Sincerely yours,

Leonid.

LƯỢC DỊCH

Rất cảm ơn ông về lá thư giải thích và những tư liệu quý báu. Đáng lẽ tôi phải biết từ trước nhưng nay tôi đã hiểu rõ sự thực. Một lần nữa xin cảm ơn đã nâng cao sự hiểu biết căn bản của tôi.

Thân gửi những lời chúc tốt đẹp nhất.

Thư của Luật sư Karel Petrzelka Cựu Tổng Lãnh sự Cộng hòa Tiệp Khắc

Dear Mr Dang,

Your remarks are justified and well founded. Being convinced that the true meaning of Annam is clear for not too many people today, especially younger people of European origin, I am certain, that Dr Averyanov uses this expression as historical exonym only without any lateral thinking. Comparing several issues of maps of South East Asia of different age, including Vietnam, a significant improvement in this respect is evident - modern maps use national expressions for geographical phenomena as main headings, those historical names (if any) are put in italic and exclusively minor fonts in parenthesis. What I consider of importance is a frequent change of topographical names. Good and reliable maps of Vietnam were printed a half a century ago with names that exist no more. Djiring, Blao - just to name a few, as used by the USAF, too. But this is another story.

Kind regards,

Karel Petrzelka

LƯỢC DỊCH

Lời giải thích của ông đã làm sáng tỏ một việc thật cần thiết. Ý nghĩa thực sự của chữ Annam đã rõ ràng, nhưng hiện nay, nhiều người vẫn không biết, nhất là những người Âu Châu trẻ tuổi. Tôi chắc chắn rằng khi Giáo sư Averyanov dùng từ ngữ đó chỉ cho là một từ do người ngoài thường dùng mà thôi chứ không có ý nghĩ nào khác. So sánh với những bản đồ Đông Nam Á châu từ nhiều thời đại, gồm cả Việt Nam, chúng tôi đã có một tiến bộ trong lãnh vực này. Bản đồ mới dùng tên của các quốc gia đặt cho các địa danh như là đầu đề, tên trong lịch sử, nếu có phải được viết nghiêng, chữ nhỏ hơn và trong dấu ngoặc kép. Tôi nghĩ rằng điều quan trọng là sự thay đổi thường xuyên về những tên trong địa hình. Những bản đồ Việt Nam chính xác và có thể tin cậy được đã in ra vào nửa thế kỷ trước đã không còn nữa. Djiring, Blao một vài tên còn được dùng trong bản đồ của quân đội Hoa Kỳ. Nhưng đây lại là một chuyện khác.

Thân ái.

Karel Petrzalka

Lời của Giáo sư Tiến sĩ Harold Koopowitz, Trường Đại Học UCI, California, đăng trên tờ ORCHID DIGEST số 72, năm 2008

What's in a name

Orchid names can sometimes hurt. Many botanists have assigned Vietnamese orchids the epithet related to Annam, so we have Acriopsis annamica, Coelogyne annamense, Pholidota annamensis, Renanthera annamensis and many others. Dang Xuan Bui, an orchid enthusiast, has pointed out that Annam is a phonetic transcription of the word "Ố nàm" which means the bad and ugly Southern people or "Nam man" translated as the savage Southern people. The Chinese used this derogatory term to refer to the Vietnamese people during the 1000 years of their domination. Annam was also a name given to central Vietnam during the French occupation. The Orchid epithet consequently has negative connotations for the modern Vietnamese. It is a pity that some botanists continue to use this epithet when naming new orchids from Vietnam.

LƯỢC DỊCH

Ý nghĩa của một từ ngữ

Tên hoa lan một đôi khi cũng gây ra sự thương tổn. Nhiều nhà thảo mộc đã đặt tên hoa lan của Việt Nam với một tính ngữ liên quan đến Annam, do đó chúng ta có: *Acriopsis annamica, Coelogyne annamense, Pholidota annamensis, Renanthera annamensis* và nhiều cây khác nữa. Bùi Xuân Đáng một người yêu chuộng hoa lan đã nêu lên rằng chữ Annam

là một tiếng phiên âm từ “Ố Nàm” có nghĩa là người miền Nam xấu xa hay chữ “Nam Man” có nghĩa là bọn man di mọi rợ miền Nam. Người Trung hoa đã dùng từ ngữ miệt thị này để chỉ người Việt Nam suốt trong 1000 năm đô hộ. Annam cũng được người Pháp để chỉ về Trung phần Việt Nam trong chiếm cứ 100 năm. Những người Việt Nam bây giờ không muốn nghe những từ ngữ đó. Thật là đáng trách, nếu có một vài nhà thảo mộc còn tiếp tục dùng từ ngữ đó để đặt tên cho những cây lan Việt Nam.

Thư của giáo sư Phan Kế Lộc, Trường Đại Học Hà Nội.

Bác Bùi Xuân Đán thân mến

Trước hết, nhân dịp Tết Nguyên Đán Mậu Tý tôi xin kính Chúc bác cùng toàn thể gia đình luôn luôn mạnh khỏe, đạt được mọi điều mong ước. Chúc bác cố gắng góp ngày càng nhiều vào sự nghiệp quảng bá Lan Việt Nam cho toàn thế giới.

Cám ơn bác cho ý kiến về từ Annam. Một số Tổ chức quốc tế đôi khi vẫn dùng từ Annam để chỉ miền Trung, từ Thanh Hóa vào đến hết Bình Thuận, nơi có nhiều taxon mới cho khoa học. Tiếng Việt bây giờ dùng miền Bắc, miền Trung và miền Nam (tôi vẫn dùng các từ này). Một số nơi lại lập lại từ cũ từ thời Pháp (Bắc Bộ, Trung Bộ, Nam Bộ) - tôi không dùng.

Kính thư

Loc

Lời kết:

Chúng tôi hy vọng rằng, từ nay những cây lan trân quý của Việt Nam sẽ không còn bị gán ghép với những danh từ miệt thị do quân xâm lược và thực dân áp đặt cho chúng ta.

Placentia 4-2008

BÙI XUÂN ĐÁNG